

The German and Jewish Minority from Transylvania in the Immediate Postwar Years (Hi)stories and Reconciling Memories

Coordonatori: Damiana Oțoiu (IICCMER, Departamentul exil și minorități) & Călin Goina
(Universitatea Babeș-Bolyai).

Potrivit articolului 3 al Decretului Lege nr. 187 din 23 martie 1945, „trec asupra Statului (...) pământurile și proprietățile agrare de orice fel aparținând cetățenilor germani și cetățenilor români de naționalitate (origine etnică) germană, care au colaborat cu Germania hitleristă”. Aplicarea acestui Decret Lege a însemnat exproprierea tuturor caselor, a pământurilor și a utilajelor agricole aparținând locuitorilor de etnie germană din satele șvăbești din Banat, precum și din cele săsești din Transilvania. Comunitatea evreiască fusese și ea afectată de procesul de “românizare” (variantea românească a politicilor naziste de “arianizare” a proprietăților), iar legislația postbelică referitoare la restituirea bunurilor “românizate” sau confiscate de la familiile deportate nu a fost întotdeauna aplicată.

În mai multe cazuri exproprierea germanilor însoțită de colonizarea de etnici români pe terenurile confiscate de la germani a dus la apariția unui conflict etnic între cele două grupuri. Acest proiect de cercetare își propune să stabilească condițiile în care acest conflict s-au născut, au devenit manifeste și explicite, și mai ales modul în care cele două comunități lingvistice, germană și română, văd acum acest conflict. Mai mult, deoarece pământul confiscat de la germani și redistribuit românilor prin reforma agrară din 1946 are, în fapt, (cel puțin) doi proprietari – germanul dinainte de 1945-46, și colonistul român de după – problema reconstituirii proprietății aduce o nouă dimensiune acestui conflict. Deoarece până în 1990 acest subiect era tabu, atât în istoriografia română, cât și în sfera publică, evoluțiile post-socialiste oferă prilejul unei analize în care ambii participanți la conflict să aibă șansa de a expune propria versiune, astfel încât diversele interpretări să fie integrate într-un proces de re-conciliere a memoriei locale.

Studiul de caz ales este un orașel în care populația germană este încă semnificativă, circa 300 de persoane: Sântana, județul Arad.

Proiectul implică în egală măsură cercetare în arhivele statului (din Arad și Cluj) și muncă de teren în Sântana (interviuri cu șvabi și 'coloniști', cercetare în arhive private, observație participativă la festivitățile anuale organizate de asociația sătenilor actualmente emigrați în Germania).

Participă studenți de la Universitatea Babeș-Bolyai (Gabriela Boldor, antropologie; Laura Dani, sociologie; Ioana Hoaghia, antropologie; Cătălina Rentea, sociologie; Loretta Rus, sociologie; Renate Schmaus, sociologie; Emese Vaszi, sociologie) și de la Universitatea din București, Facultatea de Științe Politice (Diana Benea, Vlad Ciobanu, Cristina Golomoz, Maria Ene). Rezultatele cercetării vor fi prezentate în cadrul unui seminar organizat la Universitatea Babeș - Bolyai și a unui colocviu organizat în septembrie la București (IICCMER).